(Urmare din pag. 1)

...și palavre. El și-a ...scopul de a rupe une... ...rării din componența ...el. În acest scop prin ...4 al hotărîrii s-au ...dicații guvernului Fe... ...Ruse de a contribui ...cel mai activ în... ...elaborarea și adoptarea ...statut juridic special al ...straiei. În cuvîntări... ...multor deputați la Con... ...al VI-lea în mod direct ...ca Moldova din stat ...să se transforme în ...derativ, iar Rusia ofi... ...să recunoască formațiu... ...neconstituțională a se... ...lor — așa-numita re... «Nistreană».

...rmul Rusiei, în deosebi ...ele apărării și de ex... ...și trecut la realiza... ...rării menționate mai ...dacă în trecut ministrul ...rne al Federației Ru... ...drei Kozîrev, a sem... ...șir de documente și ...ași ce prevedeau că ...a e un stat unitar și ...fiind, apoi în prezent ...lui vizează deschis ...direcție. În interviul ...ziarului francez ...» ministrul de exter... ...insistă că Moldova tre... ...să se dezică de poziția ...structurii sale consti... ...statale actuale. «Eu ...cred, accentua dumnea... ...că Moldova trebuie cu ...rei să fie stat unitar în ...se va include asemenea ...ca Transnistria și cel ...trăiesc găgăuzii». (Ci... ...«Izvestia», 1992, 10 ...ug. 6).

...LDOVA, după cum ...se știe, n-a fost niciodată stat federativ. ...timpul lui Ștefan cel ...nici în timpul depen... ...ale statale față de ...Otomană, nici chiar ...anda aflării sale în ...de colonie a imperiu... ...rist. În toată perioa... ...a 1359 și pînă în pre... ...Moldova a fost un stat ...cu o conducere cen... ...bine determinată. ...necesar, oare, în pre... ...zînd pe arena interna... ...are loc procesul legi... ...integrare economică, ...juridică și cultura... ...de state în cadrul Pi... ...mune din vestul Euro... ...din alte regiuni ale ...ca un stat atît de mic

ca Moldova să fie transformat în federație, ca în cadrul lui să fie constituite un șir de noi state suplimentare? Pentru a răspunde în cunoștință de cauză la această întrebare e necesar să știm ce a însemnat în istoria civilizației procesul federalizării, care a fost scopul constituirii statelor federative.

Știința juridică determină federația ca un stat unional

nă în prezent statul lui național. Nu-și au statul lor 5 mln de scoțieni ce populează compact de mai multe secole nordul Marii Britanii.

În acest context pare străine tendința unor grupuri etnice de a-și crea state naționale pe teritoriul istoric al Moldovei. Doar în raioanele de pe malul stîng al Nistrului pînă la cotropirea de către imperiul rus în 1792 nu

națională a băștinașilor. Printre acești coloniști, au fost aduși și o parte a etniei găgăuze, constituite istoricește pe teritoriul Bulgariei.

ÎN PRACTICA mondială nu sînt înregistrate cazuri cînd un oarecare popor ar crea pe teritoriul său istorico-etnic formațiuni național-statale pentru grupurile etnice pe care

Includerea cercurilor diriguitoare ale unor grupuri etnice din Moldova în lupta pentru federalizarea structurii de stat a republicii s-a conturat în procesul de destrămare a fostului imperiu sovietic. S-a pus în mișcare, prin urmare, acel mecanism ce a fost pregătit cu multă chibzuință și tenacitate de către autocrația țaristă și regimul bolșevic — de la 1792 — 1812 pînă la 1989, pentru a contracara mișcarea moldovenilor spre suveranitatea de stat și independența politică pe arena internațională.

Scopul urmărit de adepții federalizării Moldovei e dezmembrarea republicii noastre și crearea unui statut juridic oficial ce ar permite pe o bază juridică ruperea din teritoriul ei a unor noi spații teritorial-geografice. Adică se urmărește în mod vădit efectuarea celei de a patra dezmembrări forțate a teritoriului istorico-etnic al moldovenilor (primele trei au avut loc la 1775, 1812, 1940). Să ne amintim că deja în noiembrie 1990 V. Rîleakov, prin interviul acordat ziarului «Molodioji Moldovî», a instigat populația din Cahul și unele raioane din nordul republicii spre crearea de noi formațiuni național-statale în Moldova și federalizarea acesteia din urmă. Să vedeți paradoxul. Cînd în 1990 se propunea ca U.R.S.S. să devină confederație, V. Iovv, A. Safonov și alți deputați de factură imperial-șovină erau împotrivă, militînd cu ardoare pentru un centru imperial puternic, adică pentru un stat unitar. Cît privește mica Moldovă, apoi deputatul V. Solonari, deja în februarie 1991, dorea ca republica să fie chiar o confederație. Și I. Smirnov în noiembrie 1991 opina pentru confederație. Deci, un imperiu enorm ce cuprindea 22 mln 400 mii km trebuia păstrat neapărat în tact, iar un stat cu un teritoriu de numai 33 mii km² trebuia transformat în confederație. Aceasta a fost și continuă să fie logica cercurilor imperial-șovine.

Dumitru C. GRAMA,
colaborator științific la Institutul de Filozofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe din Moldova.

I. Federalizarea pas decisiv spre cea de-a patra sfîrtecare a Moldovei

ce se constituie pe baza includerii a mai multor state ce au existat în mod legitim pînă la formarea federației concrete. E știut că Germania e un stat federativ. Concomitent toți cei ce cunosc istoria sînt la curent că în trecut pe teritoriul actualei Germanii au existat zeci de state independente. Zeci de state independente au existat pe timpuri și pe teritoriul actual al Federației Ruse, S.U.A., Indiei, Elveției, Malaeziei și altor federații contemporane.

Pe globul pămîntesc trăiesc peste 2000 de popoare. Circa 320 din ele au o populație mai mare de un mln de locuitori. Dar state pe planeta noastră sînt aproximativ 190. Chiar asemenea popor numeros ca cel curd — circa 23 mln — nu-și are pînă

exista nici o localitate rusească. Majoritatea absolută a populației — circa 90 procente — o alcătuiau moldovenii.

Din toate materialele recensămintelor efectuate pînă la războiul ruso-turc din 1806—1812 nici un document nu înregistrează existența populației găgăuze în raioanele de sud ale Moldovei (Basarabiei). Abia în primăvara anului 1812 autocrația țaristă, încălcînd cu brutalitate angajamentele luate față de Moldova de către Petru I și alți țari ai Rusiei, transferă din Bulgaria și alte țări europene grupuri mari de coloniști, care trebuiau să-i servească pe viitor imperialismului rus drept sprijin de nădejde în lupta împotriva viitoarelor mișcări de eliberare

le-a adăpostit pe parcursul secolelor.

In Franța trăiesc în afară de francezi 1 mln 100 mii de italieni, 860 mii de portughezi, 817 mii de algerieni, însă Franța nu creează formațiuni statale pentru aceste grupuri etnice. Cu toate că S.U.A. sînt un stat federativ, nici un grup etnic de pe teritoriul acestei țări (ruși în S.U.A. trăiesc circa 1 mln de oameni, ucraineni — circa o jumătate de milion etc.) nu-și are formațiunea sa național-statală. În general, în conformitate cu principiile dreptului internațional, grupurilor etnice li se acordă doar dreptul la dezvoltare liberă, adică dreptul la autonomie național-culturală: dreptul la limbă, cultură, învățămînt, presă, asociații național-culturale, partide politice etc.

QUI DESIDERAT PACEM, PRAEPARET BELLUM

PRĂPĂDUL VINE DE LA RĂSĂRIT

sau Se va vărsa oare (Trans) Nistrul în Marea Adriatică?

APARENT, conflictul armat de pe Nistru ne privește doar pe noi, românii basarabeni... Însă, odată cu intervenirea deschisă, fățișă în acest război a armatei a 14-ea a Federației Ruse s-a conturat tot mai contrastant toată amploarea și adîncimea adevăratului conținut, încît această chestiune continuă să existe nu numai în ochii persoanelor oarecare din punct de vedere politic și pe limbile impostorilor de tot soiul și de diferite calibre, pentru că susținerea sateliților uzurpatori de tipul Smirnov, Maracuța, Caraman este doar unul din scopurile care stau în fața acestei armate, căreia i-a fost rezervat un rol «deosebit» în «cauza nobilă a Rusiei mari»: pe lîngă înăbușirea suveranității Moldovei (cel puțin în Transnistria), al factor destabilizator permanentă în sudul Europei și în Balcani; un post în spatele Ucrainei în primul rînd pentru «soluționarea» chestiunii cu Crimeea; distragerea atenției și forțelor Ucrainei, și Moldovei, de ce ar menține haosul economico-social la «nivel», ce ar permite Occidentul să nu acorde ajutor și credite acestor țări mai puțin înainte de a le acorda Rusiei... Iar dacă ar fi să ne gîndim de faptul că în joc este pus încă și interesul «de ieri» — a neobolșevicilor, care numai blana și-au schimbat-o — interesul de a lua revanșă... în felul acesta, e prea puțin posibil ca această armată — obiectiv și de facto de invaziune — să fie retrasă doar în urma unor eforturi diplomatice!

Pe de altă parte, această situație condiționează atitudinea

ației în Transnistria, odată cu implicarea în război a armatei a 14-ea. Trebuie de mizat anume pe interesul Ucrainei și pe dezacordurile ei cu Rusia — alte căi vor fi prea anevoioase și, poate, chiar și prea sîngeroase. Poate încă și de atîta, că în Rusia circulă opinia că nu există națiune, limbă etc. ucraineană, ci doar dialectul ucrainean al limbii ruse, și Ucraina chipurile, este teritoriu rus (în modul acesta se poate de

ar fi, aceasta înseamnă că toată Rusia se implică în război?..

Tot la 28 mai A. Kozirev, aflîndu-se pe teritoriul ex-Iugoslaviei, a avertizat că, dacă «conflictul» (ce manieră de a «pieptăna» genocidul declanșat de către sîrbi!) nu se va potoli, Rusia va trece de la eforturi diplomatice la altele, mai efective...

Acestea au fost unele considerente «externe» ale ambiți-

ie plătește Smirnov și Moscova, ei încă și se așează cu trai în așezările, de unde acțiunile lor tîlhărești de drum mare au izgonit populația rurală locală, transformînd-o în refugiați. Curioasă este motivația cazacilor care afirmă că vin în Transnistria pentru a-i «apăra pe ruși, oriunde-ar locui»! Adică, conform acestei ideologeme, rușii sînt perfecți așa cum sînt, și anume pentru că sînt superiori altor națiuni deja

și tactica Ucrainei, care, desigur, înțelege toate acestea, dar este nevoită să cîntărească foarte bine orișice pas, căci, totuși, Rusia e o potență mult mai mare decît Ucraina. Unde mai pui că ambele puteri posedă armament nuclear, dar controlul de facto asupra lui tot încă se află în mîinile Moscovei. În acest context, pare-mi-se, ar fi corect ca diplomația Moldovei să facă pași de apropiere în direcția Kievului, mai ales luînd în considerație că președintele L. Kravciuk a răspuns foarte prompt, fără șovăială, și în sens pozitiv (deși nu în susținere deschisă — clar din ce motive) la adresarea președintelui Moldovei M. Snegur, în legătură cu agravarea situ-

așteptat de la ruși că vor declara toate țările slave teritorii rusești!).

La 28 mai curent președintele Rusiei B. Elțin a declarat aflîndu-se la Barnaul că armata a 14-ea va fi retrasă de pe teritoriul Moldovei, căci «ei», nu pot admite ca Rusia să fie implicată în război! Pe cît de straniu, pe atît de semnificativă declarație: în primul rînd, de ce această declarație dl Elțin n-a putut s-o facă acum cîteva zile, cînd armata a 14-ea a ieșit din cazărmi, și de ce nu la Moscova?; în al doilea rînd, cum trebuie de înțeles «să nu fie implicată» — oare dacă niște soldați ruși atacă, chipurile, din propria inițiativă, pe oricine

de aceea că sînt ruși?! Interesantă întorsătură, căci, după cîte cunosc eu personal, cazacii întruna și peste tot afirmau că ei de naționalitate sînt cazaci, și, dacă cineva îi numea ruși, se supărau... Curios ar fi de aflat — dar în Canada, S.U.A., Argentina și încă pe unde mai locuiesc ruși și cazaci — încolo ei tot au de gînd să se deplaseze «pentru a apăra»?...

Mai rămîne o temere în privința declarației barnauleze a dlui Elțin — după cum rusul zice una, dar face alta, tot ce e posibil că armata a 14-ea va trece înspre Iugoslavia înaintînd prin teritoriul Moldovei?...

Liviu VALAHU